

A Bibliotheca Hungarica dokumentációs tevékenysége

ÉVA MATUS – BEÁTA SEBŐ – ANNAMÁRIA VÉGH
THE DOCUMENTARY ACTIVITIES OF THE BIBLIOTHECA HUNGARICA

027.2(=511.141)(437.6)
002.6(=511.141)(437.6)

Bibliotheca Hungarica. Collection of books. Collection of periodicals. Photo archive. Collection of post-cards. Collection of small documents. Heritage. Archive. Collection of manuscripts. Documents of the Csemadok. Documentation of the National Minority Secretary of the Slovak Government. Documents of Hungarian parties in Slovakia. Publications.

1. Bevezetés

Az 1989-es rendszerváltás után született meg a somorjai nemzetiségi magyar könyvtár, latin nevén Bibliotheca Hungarica elképzelése. A könyvtár ötletgazdája és megalapítója Zalabai Zsigmond egyetemi oktató, irodalomkritikus és közíró.

A könyvtár történetében jelentős mérföldkövet jelentett a Bibliotheca Hungarica Alapítvány létrehozása, melyet 1992. március 27-én jegyeztek be. Az alapítványi forma nagymértékben hozzájárult az intézményesüléshez. A Bibliotheca Hungarica feladata egy helyre összegyűjteni a Csehszlovákiában 1918 óta kiadott magyar nyelvű könyveket, folyóiratokat, kinyomtatványokat, a magyarság írott dokumentumait és kulturális életével összefüggő adatait.

A Bibliotheca Hungarica Alapítvány kuratóriuma 1997. április 7-i ülésén határozatot fogadott el, melyben egyetért a Bibliotheca Hungarica könyv- és dokumentumgyűjteményének, és a tulajdonában levő műszaki eszközök átadásáról a Fórum Társadalomtudományi Intézet részére. A Fórum Társadalomtudományi Intézet kötelezettséget vállalt, hogy a gyűjteményt továbbra is Somorján őrzi, és az intézet keretében egy önálló könyvtári és levéltári osztályt létesít Bibliotheca Hungarica néven. A részleg igazgatója Végh László.

2. A Bibliotheca Hungarica részlegei, gyűjtőköre

2.1. Könyvállomány

A Bibliotheca Hungarica a 2005-ös évben 1566 kötetel gyarapodott, így a könyvtár könyvállománya 2006 januárjában elérte a 16 222 kötetet. A könyvállomány magában foglalja a Bibliotheca Hungarica törzsállományát, kézikönyvtárát és a Csemadok központi könyvtárának köteteit.

A törzsállományt a (cseh)szlovákiai hungarikák alkotják (8783 kötet). Az állomány ezen részének leírását tartalmazza a 2000 decemberében megjelent kétkötetes mű, *A Bibliotheca Hungarica (cseh)szlovákiai magyar könyvgyűjteményének bibliográfiája (1918–2000)*. Az anyag (5026 kötet) számítógépes feldolgozása a CDS/ISIS könyvtári szoftver segítségével készült az ETO (Egységes Tizedes Osztályozás) könyvtári bibliográfiai rendszer szerint, a nemzetközi szabványos dokumentumleírást (ISBD) alkalmazva. A bibliográfia 3298 tételt dolgoz fel, a fennmaradó csaknem 2000 kötet másodpéldány, mely a könyvtár raktárában van elhelyezve. A jelenlegi könyvtári állomány mintegy felét szlovákiai magyar szerzők művei alkotják.

A szlovákiai magyar könyvtermést reprezentáló törzsállományban összesen 807 kiadó által kiadott könyv és időszaki kiadvány található. A legtöbb kötetet a Madách Könyvkiadó kiadványai képezik (684), továbbá a Lilium Aurum által kiadott 362 könyv, ezt követik a Szlovák Pedagógiai Könyvkiadó (319), a Kalligram (290) és a Nap Kiadó (164) termékei. A gyűjteményben legnagyobb számban Tóth László (100) művei találhatók, továbbá Egri Viktor (76), Koncsol László (68) és Fábry Zoltán (61) kötetei. Az időszaki kiadványok közül legtöbb az iskolai évkönyv és emlékkönyv (286), továbbá 129 naptár és 48 különböző évkönyv gyarapítja a gyűjteményt.

A 16 222 kötetes teljes könyvállományból mintegy 4188 kötet alkotja a kézikönyvtárat, amely magában foglalja a szlovákiai magyarsággal foglalkozó vagy a szlovákiai magyarság művelődéstörténetének kutatásához szükséges magyar, cseh, szlovák és más idegen nyelveken megjelent könyveket.

A kézikönyvtárban megtalálhatók a hungarológiai diszciplínák műveléséhez szükséges:

– Lexikonok: *A Pallas nagy lexikona*, *Révai nagy lexikona*; *Magyar lexikon*; *Új magyar lexikon*; *Britannica Hungarica*; *Magyar Larousse*; *Enciklopedia Slovenska*; *Enciklopedia Hungarica*; *Magyarország története*; *Katolikus lexikon*; *Magyar irodalmi lexikon*; *Új magyar irodalmi lexikon*; *Néprajzi lexikon*; *Művészeti lexikon*; *Világirodalmi lexikon*; *Slovenský biografický slovník* (Szlovák életrajzi szótár); *Magyar életrajzi lexikon*; *Filmlexikon*; *Zenei lexikon*; stb.

– Szótárak: *Magyar nyelv értelmező szótára*; *Magyar nyelv szótára* (Cuczor Gergely–Fogarasi János); *Új magyar tájszótár*; *Súpis pamiatok na Slovensku* (Szlovák műemlékszótár); *Vlastivedný slovník obcí na Slovensku* (Szlovák helységnevszótár); *Angol–magyar nagyszótár*; *Magyar–angol nagyszótár*; *Cseh–magyar nagyszótár*; *Magyar–cseh nagyszótár*; *Szlovák–magyar nagyszótár*; *Magyar–szlovák nagyszótár*; helységnevszótárak; stb.

– Könyvtártudományi kézikönyvek: Petrik Géza: *Magyar könyvészet*; Szőke József: *A csehszlovákiai magyar irodalom válogatott bibliográfiája* (1–4. köt.); *Régi magyarországi nyomtatványok* (1–3. kötet); B. Nádor Orsolya: *A csehszlovákiai magyar nyelvű könyvkiadás bibliográfiája*; *Könyvtári fogalmak kisszótára*; *Bibliografia inorečových kníh vydaných na území Slovenska* (A Szlovákia területén kiadott más nyelvű könyvek bibliográfiája); *Bibliografia novín a časopisov vychádzajúcich na Slovensku* (A Szlovákiában kiadott folyóiratok bibliográfiája); Rizner, Ludovít V.: *Bibliografia písomníctva slovenského* (A szlovák írásbeliség bibliográfiája); stb.

– Egyéb kézikönyvek: *Műveltség könyvtára* (1–10 köt.); Domanovszky Sándor: *Magyar művelődés története*; *Magyar kódex* (1–5. köt.); Nagy Iván: *Magyarország családjai*; Borovszky Samu: *Magyarország vármegyéi és városai*; stb.

A Bibliotheca Hungarica Alapítvány gondozta a Csemadok Központi Irodájának levéltárát és egykori könyvtárának mintegy 2000 kötetes gyűjteményét. A Fórum Társadalomtudományi Intézet igazgatója, Tóth Károly 1997. augusztus 21-én szerződést kötött a Szlovákiai Magyar Társadalmi és Közművelődési Szövetség – Csemadok elnökével, Kolár Péterrel a Csemadok tulajdonát képező teljes könyvgyűjtemény és levéltári anyag megőrzéséről, kezeléséről és feldolgozásáról. A szerződés értelmében a Csemadok tulajdonosi jogai a fent jelzett könyv- és levéltári anyaggal kapcsolatosan érintetlenek maradnak.

A Fórum Kisebbségkutató Intézet könyvtára és levéltára, a Bibliotheca Hungarica dokumentációs tevékenységének fő célja a könyvtár gyűjtőkörébe tartozó Szlovákiában megjelenő magyar nyelvű kiadványok beszerzése és feldolgozása.

2.2. A Bibliotheca Hungarica folyóirattára

Gyűjteményünkben az 1918–1945 közötti időszakból 89 szlovákiai magyar folyóirat, és az 1949-től napjainkig terjedő korszakból pedig 298 központi és regionális sajtótermék található.

2.2.1. Folyóiratok 1918–1945 között

Az 1918-as államfordulatot követő első években Csehszlovákiában az addigi magyar sajtó nagyobb részét, főleg a magyarosításban részt vett lapokat megszüntették, de 1921–1922-től az új lapok alapítása már nagyobb nehézségek nélkül történt. 1918 és 1938 között – a kárpátaljai magyar sajtót is beleszámítva – csaknem 700 volt a regisztrált lapok száma, melyek alapvető rétegét a politikai lapok alkották (*Prágai Magyar Hírlap*). Nagyobb részük az anyagi ellátatlanság és a szakértelem hiánya miatt rövid életű volt. A hatóságok a kisebbségi sajtót diszkriminatív módon cenzúrázták, s gyakori volt az elkobzás és lapbetiltás. A szlovák államban (1939–1944) a magyar nyelvű sajtó erősen megfogyatkozott, ennek oka a magyar lakosság számának csökkenése, másrészt a sajtószabadság megszűnése és az irányított sajtórendszer bevezetése volt.

A gyűjteménybe 2005 év végéig 89 folyóirat tartozott. Ezek közül néhány: *Apollo*, *Baráti Szó*, *Este*, *Esti Újság*, *Felsőcsallóköz*, *Felvidéki Magyar Hírlap*, *A Föld Népe*, *Gazdasági Szemle*, *Gömör-Kishont*, *Gömör*, *Gömöri Egyetértés*, *Gömöri Kurir*, *Gömöri Lapok*, *Gömöri Újság*, *Híradó*, *A Jövő*, *Kassai Napló*, *Kassai Újság*, *Képes Hét*, *Kisebbségvédelem*, *Korunk*, *Láthatár*, *Magyar Album*, *Magyar Diákszemle*, *Magyar Figyelő*, *Magyar Hírlap*, *Magyar Írás*, *Magyar Minerva*, *Magyar Munkás*, *Magyar Nap*, *Magyar Néplap*, *Magyar Szemle*, *Magyar Tanító*, *Magyar Tanügy*, *Magyar Újság*, *A Mi Lapunk*, *A Nap*, *Nemzeti Kisebbségek*, *Nemzeti Kultúra*, *Növényvilág*, *Nyitra vármegye*, *Olajág*, *Prágai Magyar Hírlap*, *A Reggel*, *Rimavölgye*, *Sarló és Kalapács*, *Somorja és Vidéke*, *Színházi Újság*, *Szlovenszkoí Színházi Élet*, *Szövetkezeti Újság*, *Szűz Mária Új Virágos Kertje*, *Tábortűz*, *Tátra*, *Tornaljai Újság*, *Turul*, *Tűz*, *Új Élet*, *Új Hírek*, *Új Magyar Museum*, *Új Szó* (az *Új Kultúra* folyóirata 1932-ből), *Vetés*.

Az 1945-ig megjelent szlovákiai magyar folyóiratok gyűjteménye a teljes évfolyamokat és lapszámokat illetően sajnos hiányos. Ezek beszerzése nagyon nehéz, főleg hagyatékok révén kerülnek a gyűjteménybe. Így például a rimaszombati Wallen-

tínyi család hagyatékából (Győry Dezső családjának anyai ága) került a folyóirattárba egy nagyon értékes gyűjtemény (a *Gömör* című hetilap 1922–1944 között megjelent évfolyamaiból 205 lapszám, a *Prágai Magyar Hírlap* című napilap 1922–1935 között megjelent évfolyamaiból 522 lapszám, a *Magyar Újság* című napilap 1927–1938 között megjelent évfolyamaiból 326 lapszám és a *Kassai Napló* 1926–1928 között megjelent évfolyamaiból 83 lapszám). A Csehszlovákiai Magyar Tudományos, Irodalmi és Művészeti Társaság (Masaryk Akadémia) folyóiratának a *Magyar Figyelő*nek minden megjelent száma megtalálható könyvtárunkban. A *Magyar Írás* című irodalmi, művészeti, társadalmi, kritikai folyóirat 1932–1937 közötti teljes évfolyamai, a *Magyar Tanító* 1923–1925 közötti teljes évfolyamai és a *Somorja és Vidéke* című hetilap 1928–1937 között megjelent valamennyi száma (fénymásolatban) a kutatók rendelkezésére áll.

2.2.2. Folyóiratok 1945 után

A politikai és társadalmi feltételek a csehszlovákiai magyarság jogfosztottsága miatt csak 1948 végén teremtődtek meg a magyar sajtó kiadására, majd fokozatosan a kisebbségi sajtórendszer kiépítésére. A kisebbségi sajtó kiadásában a politikai szervezet nem a nagyvonalúság vezette, hanem a korlátozás szándéka. Az első magyar sajtótermék, mely a magyarkérdés politikai rendezése alapján látott napvilágot az *Új Szó* volt. Az 1949–1989 között megjelent központi szlovákiai magyar folyóiratok szinte teljes gyűjteménye megtalálható a Bibliotheca Hungarica folyóirattárában. Ez annak is köszönhető, hogy az 1990-es évek elején a megszűnt vagy megszüntetett lapok szerkesztőségeinek könyvtára a Bibliotheca Hungarica gondozásába került (*Hét, Nő, Szabad Földműves, Táborút, Kis Építő*). Ez jó példa annak illusztrálására, hogy a Bibliotheca Hungarica milyen hasznos, értékmentő szerepet tudott betölteni a szlovákiai magyar művelődés életében.

Az állományban 298 folyóirat található. Ebből az 1989 előtt megjelentek: *Acéltoll, A Mi Falunk, Alkotó Ifjúság, Aratási Híradó, Barátnő, Búzakalász, Csallóköz, Csemadok Híradó, Diák szemmel, Diáktükör, Dolgozó Nő, Dunatáj, Érsekújvári Újság, Fáklya, Győzelmes Út, Haladás, Hét, Heti Hírlapunk, Irodalmi Szemle, Kálvinista Szemle, Kis Építő, Látó, Lendület, Lodiár – Hajóépítő, Népművelés, Nő, Pionírok Lapja, Szabad Földműves, Szovjetbarát, Szocialista Nevelés, Szülők Hangja, Táborút, Természet és Társadalom, Tudomány és Technika, Új Ifjúság, Új Szó, Vasárnap, Zempléni Szó.*

1989 után gyökeres változások történtek a szlovákiai magyar lapkiadásban is. A kommunista párt ideológiai befolyása, valamint a korábbi tabutémák megszűntek. Új lapok is indultak (*A Hónap, A Vaskapu, Alistáli Értesítő, Aranylabda, Atelier, Az Én Újságom, Bakai Hírnök, Balogfalvai Hírmondó, Bátorkeszi Alap, Bódvavölgye, Bodrogközi Hírnök, Boltos, Búsi Hírmondó, Castrum Novum, Cetli, Cserkész, Csillagfény, Csuszareszelő, Deáki, Déli Hírlap, Diák, Dunaszerdahelyi Hírnök, Dunatáj, Együttélés Hírmondó, Élet Sládkovičovón, Életünk, Érdekes Újság, Ezredforduló, Felsőszeli Hírmondó, Fény, Fénysugár, Figyelő, Firka, Folkhíradó, Forcas, Fórum Társadalomtudományi Szemle, Franco, Galántai Újság, Garamkövesdi Esti Hírlap, Génusz, Glóbusz, Gömöri Hírmondó, Gömörország, Hajrá, Harangszó, Hele, Helmecsi Méces, Helmecsi Újság, Ifi, Híreink, Hitközségi Híradó, Honti Lapok, Iskolatükör, Izé,*

Jó Gazda, Jó Palócok, Jókai Szó, KJK Híradó, Kalligram, Kassai Fórum, Katedra, Keleti Láng, Keleti Napló, Keleti Újság, Képes Családi Lap, Keszi Kisbíró, Komáromi Lapok, Közigazgatás, Krajcár, Krétapor, Kulisszák, Kupola, Lehetőség, Losonci Phoenix, Mai Lap, MIÉSZ Híradó, MKDM Híradó, Monitor, Nagyfödémesi Látóhatár, Nagymácsédi Közlöny, Nagyölvéd, Nap, Nógrádi Szó, Ócsai Közlöny, Okoska, Ösvény, Párkány és Vidéke, Pedagógus, Parlamenti Napló, Pressinform, Pulzus, Reflex, Református Újság, Remény, Rikkancs, Rozsnyói Futár, Rozsnyói Újság, Sárga Szamár, Somorja és Vidéke, Szabad Újság, Szabad Kapacitás, Szabad Polgár, Szalkai Hírmondó, Szandokán, Szécsi Szó, Szógyéni Hírmondó, Szőrös Kő, Tardoskeddi Hírmondó, Tiszavirág, Tornalja és Vidéke, Tollforgató, Tücsök, Tüske, Tűznézés, Udvardi Újság, Új Garamvölgye, Új Nő, Új Út, Ungi Táj, Várhosszúréti Hírmondó, Vársárúti Hírvivő, Zselízi Hírmondó, Zsigárdi Újság), azonban gazdasági megszorítások miatt az országos terjesztésű lapok közül számos a kilencvenes évek közepére vagy megszűnt (pl. *Nap*), vagy hetilapból havilappá alakult át (pl. *Heti Ifi – Ifi*), illetve megváltozott néven jelent meg (pl. *Szabad Földműves – Szabad Földműves Újság – Szabad Újság, Nő – Új Nő*).

A Bibliotheca Hungarica gyűjteményében található folyóirattár állományáról nyújt áttekintést a Fórum Kisebbségkutató Intézet 2002-ben megjelent kiadványa: *A Bibliotheca Hungarica (cseh)szlovákiai magyar folyóiratgyűjteményének katalógusa (1918–2002)*. A katalógust a könyvtár munkatársai folyamatosan frissítik.

A (Cseh)szlovákiában kiadott magyar nyelvű folyóiratokon kívül megtalálható a könyvtárban a magyar irodalom tanulmányozásához szükséges több mint 130 magyarországi irodalmi és társadalomtudományi folyóirat töredékes vagy teljes évfolyamainak példányai is. Így például a gyűjtemény részét képezi a *Kortárs*, a *Nagyvilág*, az *Új Forrás*, az *Új Írás*, a *Jelenkor*, a *Palócföld*, a *Mozgó Világ*, az *Életünk*, a *Tiszatáj*, a *Forrás*, a *Valóság*, a *Látóhatár* és az *Alföld* című irodalmi folyóiratok, 1960–1980-as években megjelent évfolyamai. A kisebbségi kérdéssel és a határon túli magyarsággal foglalkozó magyarországi társadalomtudományi folyóiratok teljes évfolyamai is a kutatók rendelkezésére állnak (*Regió*, *Kisebbségkutatás*, *Magyar Kisebbség*, *Nyelvünk és Kultúránk*, *Hungarológiai Értesítő*, *Pro Minoritate*, *Századok*, *Korunk*, *Limes*, *Történelmi Szemle*, *Honismeret*, *História* stb.). Egy adományozás révén értékes anyag gazdagítja a könyvtárat: a *Budapesti Szemle* 1863–1914 között megjelent évfolyamai, valamint az *Akadémiai Értesítő* 1866–1917 között megjelent évfolyamai, melyek eredetileg a pozsonyi királyi főgimnázium tanári könyvtárának részét képezték.

A gyűjteménybe tartozik még 18 szlovák társadalomtudományi folyóirat (pl. *História*, *Historická revue*, *Romboid*, *Slovenské pohľady*, *OS Fórum občianskej spoločnosti*), valamint a Szlovákiában megjelenő nemzetiségi (lengyel, orosz, ruszin, cseh) kiadványok (20).

2.3. A Bibliotheca Hungarica fotóarchívuma

A Bibliotheca Hungarica szinte megalakulásától kezdve rendszeres gyűjtőmunkával alakítja ki fotóarchívumát is. Megbízta – elsősorban – a szlovákiai magyar folyóiratok fotóriportereit, hogy készítsenek felvételeket a szlovákiai magyar irodalmi, társadalmi és politikai élet eseményeiről a könyvtár fotógyűjteménye számára. Ez a gyűj-

temény az ismert sajtófotósok (Gyökeres György, Prikler László, Somogyi Tibor, Dömötör Ede, Fogas Ferenc és Görföl Jenő) munkáiból idáig több mint 2200 fényképet tartalmaz. Értékes részét képezi e gyűjteménynek az 1990-es évek végén Görföl Jenő által készített 70 szlovákiai magyar írók ábrázoló 249 színes portréfelvétel, melynek digitalizált változata CD-n is megtalálható. Továbbá a fotóarchívum részét képezi még az 1960–1980-as években készült, mintegy 300 fényképből álló kollekció (Prandl Sándor, Fogas Ferenc és Gyökeres György munkái) szlovákiai magyar írókról, közéleti személyiségekről.

A Bibliotheca Hungarica fotóarchívumát programszerűen gyarapítja a felvidéki magyar műemlékek és emlékhelyek jelenlegi állapotát ábrázoló képek dokumentálásával is. Az 1848–1849-es magyar forradalom és szabadságharc emlékhelyeiről 58 dokumentumfelvétel, a pozsonyi műemlékekről 29 felvétel, továbbá a csallóközi középkori templomokról mintegy 100 színes fénykép (Görföl Jenő munkái) készült. A gyűjtemény jelentős részét képezi a Prandl Sándor hagyatékából származó több mint 10 000 fénykép, Gyökeres György 2000 fényképe, valamint az utóbbi másfél évtized történéseit dokumentáló saját fotógyűjtemény (7000). A fotóarchívum fényképeit rendszeresen felhasználják az egyes szlovákiai magyar folyóiratok szerkesztőségei, az emlékhelyekről készült nagyméretű színes fotókat pedig több hazai és külföldi kiállításon, konferencián is bemutatta a könyvtár.

2.4. A Bibliotheca Hungarica képeslapgyűjteménye

A Bibliotheca Hungarica dokumentumtárának fontos részét képezi a mintegy 3200 régi és mai képeslap. Szlovákiai képeslapbörzéken és magángyűjtőktől beszerezve bővül folyamatosan a gyűjtemény, amely elsősorban Szlovákia magyarlakta városai és községei állapotának 1918 utáni változásait dokumentálja, és igyekszik beszerezni a Szlovákia területén található magyar jellegű műemlékeket, történelmi emlékhelyeket ábrázoló képeslapokat. A helytörténeti kutatás szempontjából fontos dokumentáció az ez idáig mintegy 100 szlovákiai városról és községről található gyűjtemény (Érsekújvár, Kassa, Komárom, Pozsony, Somorja stb.). Művelődéstörténeti szempontból a legértékesebbek a felvidéki honvédelemkéműveket (Selmecbánya, Kassa, Nagysalló, Lőcse) ábrázoló régi képeslapok, az érsekújvári és losonci Kosuth-szoborról készült, a pozsonyi Petőfi-szobrot, a millenniumi emlékműveket (Dévény, Nyitra, Munkács), a magyar irodalomtörténet felvidéki emlékhelyeit ábrázoló képeslapok.

2.5. Egyéb gyűjtemények a Bibliotheca Hungaricában

A Bibliotheca Hungarica egyéb gyűjteményei: hangarchívum (150 hangkazetta), CD-gyűjtemény (159), videokazetták (106), plakátok (226), naptárak (43), valamint a szakdolgozatok (98) gyűjteménye.

A Szlovák Rádió magyar adása évtizedek óta rendszeresen készít irodalmi és publicisztikai műsorokat, melyek keretében megszólaltatja a szlovákiai magyar írókat és közéleti személyiségeket. Mivel a szerkesztőség megfelelő hangszalag hiányában archiválási gondokkal küzd, a rögzített hanganyag tárolása gyakran veszélybe kerül. A Bibliotheca Hungarica a szerkesztőkkel együttműködve olyan programot

indított el, amelynek célja megmenteni az utókor számára ezt a művelődéstörténeti szempontból értékes dokumentumanyagot. Ezért kialakított és folyamatosan bővít egy olyan hangarchívumot, melyben már ez ideig sikerült elkészíteni és pontos számítógépes jegyzék segítségével könnyen kutathatóvá tenni a 150 egyórás hangkazettán rögzített anyagot. A gyűjteményben az 1960-as évek végétől 2000 végéig különböző alkalommal készült hangfelvétel található 150 szlovákiai magyar íróval, továbbá több kerekasztal-beszélgetés, szerkesztői és kiadói műhelytalálkozó, konferenciák, színházi évfordulók stb. alkalmából készült hanganyag. Az írók közül a legtöbbször Duba Gyula, Ozsvald Árpád, Tózsér Árpád, Turczel Lajos, Tóth László, Zs. Nagy Lajos, Zalabai Zsigmond, Koncsol László, Cselényi László, Grendel Lajos, Dénes György és Hiznyai Zoltán szerepel a hangszalagokon.

A Comenius Egyetem Magyar Nyelv és Irodalom Tanszéke és a Bibliotheca Hungarica 2003 októberében megállapodást kötött, hogy a pozsonyi magyar tanszék tulajdonában lévő nyelvjárási hangarchívum megmentés, megőrzés és közkinccsá tétel céljából a Fórum Intézet Bibliotheca Hungarica könyv- és adattárában kerül elhelyezésre. A nyelvjárási hangarchívum a tanszéken az 1960-as évektől az 1980-as évek elejéig Sima Ferenc docens vezetésével felgyűjtött nyelvjárási anyagot tartalmazza, mintegy 120 magnetofonszalagon.

A CD-gyűjteményben megtalálhatók a szlovákiai magyar művészeti együttesek és szólisták kazettái, lemezei, CD-i (Híd vegyeskar, Somorja; FIRESZ Kórus: *Tégy, Uram, engem áldássá*; Zoboralja – Zsérei női vegyeskar stb.), enciklopédiák, lexikonok, szótárak digitális változatai.

A videokazetta-gyűjtemény nagy részét a Duna Televízió által kiadott kazetták alkotják (*Rendhagyó történelemóra; Hungaria Litterata 1–7.; Magyar történelmi arcképcsarnok; Hej, hej helyesírás!*).

2.6. A Bibliotheca Hungarica kisnyomtatványtára

A Bibliotheca Hungarica kisnyomtatványtára felöleli a szlovákiai magyarság szellemi-művészeti életével kapcsolatos dokumentumokat. A könyvtár gyűjteményében képzőművészeti kiállításokról szóló katalógusok (pl. Duna Menti Múzeum, Csallóközi Múzeum, Kortárs Magyar Galéria, Nógrádi Galéria stb.), színházak műsorfüzetei, valamint különböző kulturális eseményekkel kapcsolatos meghívók és értesítők (pl. Dunamenti Tavasz, Gombaszögi Országos Dal- és Táncünnepély, Zselízi Országos Népművészeti Fesztivál, Czuczor Gergely Napok, Kazinczy Nyelvművelő Napok, Kodály Napok, Jókai Napok, a Vámbéry Polgári Társulás rendezvényei stb.) találhatóak. A feldolgozott kisnyomtatványok száma eléri az ötezret.

2.7. Hagyatékok a Bibliotheca Hungaricában

A Bibliotheca Hungarica állományát egyéni hagyatékok is gazdagítják.

2.7.1. Feldolgozott hagyatékok

Győry (Wallentínyi) Dezső (költő, író, publicista) hagyatéka a Wallentínyi Erzsébet által összegyűjtött levelekből áll. A levelek alapján nyomon követhető az író pályafu-

tása, könyvei születésének, megjelentetésének és fogadtatásának körülményei. A hagyatékban található képeslapok között értékes század eleji fotók és bélyegkek is vannak. Megtalálhatók továbbá azok az újságcikkek, amelyek Győry Dezső szereplésével, könyveinek kritikáival foglalkoznak (180 cikk). A 6 levéltári doboznyi anyagból és a 143 könyvből álló hagyaték a kutatók rendelkezésére áll. A könyvekből 54 példány dedikált az író családtagjai részére.

Ungváry Ferenc (rendező, színész, publicista) hagyatékában megtalálható a Pozsonyi Városi Színház története 1900–1938 között, 10 színházzal kapcsolatos írása (pl. *Tallózás a szlovákiai magyar színház történetéből*), 12 a rádió történetét feldolgozó munkája, 137 hangjáték (pl. *A rádió bementőt keres*), 9 könyv. Hagyatéka személyes leveleket, képeslapokat (61 db Újházy Nusi férjéhez, Ungváry Ferenchez írt levél, 31 db Ungváry Ferenc édesanyjától kapott levél), 20 hanglemezt, 6 hangszalagot (melyeken Újházy Nusi énekel), 150 kottát, 26 családi fényképet, személyes iratokat, okmányokat és számlákat is tartalmaz.

Prandl Sándor (fotóriporter) hagyatékát 1999-ben vásárolta meg a Bibliotheca Hungarica a fotográfus fiától. A gazdag gyűjtemény 6500 fekete-fehér fényképet és 4000 színes diafelvételt tartalmaz. A szlovákiai magyar kulturális élet története tanulmányozásának fontos dokumentumait képezik a fényképgyűjtemény darabjai. Több száz kép található az 1970–1980-as évek népművészeti fesztiváljai (Gombaszög, Zselíz, Kodály Napok stb.) minden évfolyamáról. Számtalan fénykép készült a fellépő művészeti csoportokról, továbbá nagyszámú portré az ismert szlovákiai magyar közéleti személyiségekről, írókról, művelődésszervezőkről, népművelőkről. A diafelvételek közül a legértékesebb az 1980-as években fotózott anyag, amely a szlovákiai magyar tájak népviseleteit mutatja be (melyek egy része megjelent a Jókai Mária–Méry Margit: *Szlovákiai magyar népviseletek* című könyvben), valamint a szlovákiai magyar vonatkozású műemlékekről, emlékhelyekről készült több száz felvétel.

Haltenberger Ince (Incze Béla) (kultúraszervező, publicista) könyvtárából 247 könyvet örököse, lánya, Szabóné Haltenberger Kinga ajándékozott a Bibliotheca Hungarica könyvtárának 2000 júniusában. A könyvek közül több mint 100 kötet a könyvtár törzsállományát gazdagította az 1920–1930 között megjelent értékes szlovákiai magyar művekkel. A többi munka a Bibliotheca Hungarica kéziratárának fontos részét képezi, mivel Haltenberger Ince kitűnő szakkönyvtárában megtalálható szinte minden fontos munka az 1920–1930-as évek magyar társadalomtudományi és szociográfiai műveiből.

Krivosik István (diplomata, színházigazgató, egyetemi oktató) könyvtárunknak 172 könyvet adományozott (főleg az 1950–1980-as évek szlovákiai magyar kiadványai), valamint a *Természet és Társadalom* című folyóirat több évfolyamát.

Janics Kálmán (történész, publicista, orvos) hagyatéka (411 könyv) 2004 júliusában került a Bibliotheca Hungaricába.

Petneházy Ferenc (költő, műfordító) hagyatéka 2003 februárjában, Kassáról került a könyvtárba (164 könyv).

Szalatnai Rezső (kritikus, irodalomtörténész, író) hagyatékát Szalatnai R. Judit adományozta 2003 februárjában a Bibliotheca Hungaricának. A gazdag gyűjtemény 339 könyvből és 157 folyóiratból (*Magyar Újság, Magyar Hírlap, Esti Újság, A Hét, Nő, Magyar Tanügy* stb.) áll. A könyvtárnak adományozott könyv- és folyóirat-gyűjte-

mény, valamint az újságkivágások teljes feldolgozásával 2004 szeptemberében bibliográfia készült.

Sipos Győző (műfordító) könyvtárából 165 könyvet adományozott felesége a Bibliotheca Hungaricának 1999 őszén. A könyvgyűjtemény jelentős részét a 20. század első negyedéből való Remekírók képes könyvtára sorozat teszi ki.

2.7.2. Feldolgozásra váró hagyatékok

Jelenleg Gyönyör József és Zalabai Zsigmond hagyatékának rendszerezése és feldolgozása folyik.

Zalabai Zsigmond (egyetemi adjunktus, irodalomkritikus) 35 levéltári dobozból álló hagyatékának legnagyobb részét (18 doboz) a *Felvidéki utazás* című versgyűjteményének kézírata képezi, amely a honfoglalás korától kezdve a 20. század végéig megjelent szlovákiai vonatkozású, magyar nyelven íródott vagy magyar szerzők tollából származó versszövegeket tartalmazza. A Zalabai által készített egyetemi segédanyagok, előadások és jegyzetek 10 levéltári doboz terjedelműek. A *Hazai imádságféle* (Kassák Lajos és szülőföldje) című összeállítás kézírata 2 levéltári doboz.

Gyönyör József (politológus, közíró, jogász, jogtörténész) hagyatékához 517 könyv, valamint 26 levéltári doboznyi iratgyűjtemény tartozik. Az iratgyűjtemény főleg a Nemzetiségi Titkárságon végzett 1968–1983 közötti tevékenysége során keletkezett, sokrétű háttéranyagot, elemzéseket, tanulmányainak kézíratait magában foglaló és a nemzetiségi kérdéssel kapcsolatos fontos dokumentumokat tartalmazza.

2.8. Levél- és kéziratár

A Bibliotheca Hungarica levél- és kéziratára a szlovákiai magyarság életével kapcsolatos levéltári dokumentumokat, a szlovákiai magyar politikai pártok, társadalmi, kulturális és egyéb szervezetek és intézmények iratanyagait, közéleti személyiségek, írók, művészek levelezését tartalmazza.

A levéltár állományát 3 nagy iratgyűjtemény képezi. A legnagyobb a Csemadok 1949–1990 közötti időszakát képviselő dokumentumgyűjtemény, továbbá a Szlovák Kormány Nemzetiségi Tanácsának 1969–1991 közötti tevékenységének dokumentációja, valamint az 1990-ben megalakult szlovákiai magyar pártok (Magyar Polgári Párt, Együttélés Politikai Mozgalom) központi irattárának dokumentumai.

2.8.1. A Csemadok dokumentumgyűjteménye

A Bibliotheca Hungarica vállalta az 1990-es évek közepén súlyos anyagi helyzetbe került Csemadok központi irattárának gondozását. 1996-ban kezdődött el a szinte teljesen rendezetlen, mintegy 60 folyóméternyi levéltári anyag Somorjára költöztetése és folyamatos feldolgozása. A Nemzeti Kulturális Alap Levéltári Kollégiumának pályázati támogatásával 1996 őszén megkezdődhetett a dokumentumgyűjtemény alapleltárának elkészítése. Az azóta is folyamatosan végzett levéltári rendszerező munka eredményeként jelentős előrelépés történt az iratgyűjtemény kutathatóvá tétele terén, mely nagyban hozzájárul a szlovákiai magyarság történetének kutatásá-

hoz, segíti a Csemadok történetének megírására vállalkozók munkáját, forrásgyűjtemények kiadását, valamint történelmi kronológiák készítéséhez szolgál értékes adalékokkal.

A Csemadok-iratgyűjtemény levéltári dobozokba rendezett anyagának az alapel-tára a következő:

1. az országos közgyűlések iratai 1949–1997 (11 doboz, 31 csomó);
2. az Országos Választmány (Központi Bizottság) iratai 1951–1989 (13 doboz, 79 csomó);
3. az Országos Választmány (Központi Bizottság) elnöksége üléseinek anyagai 1949–1990 (34 doboz, 50 csomó);
4. a Csemadok helyi szervezetei évről taggyűléseinek jegyzőkönyvei 1960–1990 (28 doboz, 40 csomó);
5. a Csemadok Központi Titkárságának személyzeti iratai (káderlapok) 1949–1974 (7 doboz, 342 írat);
6. a Csemadok titkárságának vegyes anyagai 1950–1990 (18 doboz, 92 csomó): irodalomnépszerűsítő munka, klubmozgalom, énekkari mozgalom, Kodály Napok, Kazinczy Nyelvművelő Napok, Fábry Zoltán Irodalmi és Kulturális Napok, Szóttés, a *Hét* kiadásával kapcsolatos anyagok, művelődéstörténeti vetélkedők;
7. országos rendezvények iratanyagai: Gombaszögi Dal- és Táncünnepély 1960–1989 (14 doboz), Zselízi Országos Népművészeti Fesztivál 1961–1991 (16 doboz), Tavasz szél vizet áraszt népzenei vetélkedő 1970–1989 (8 doboz).

A Csemadok levéltárának kutatását segíti a szervezet 1949–1959 közötti korszakáról készült 800 tételt tartalmazó sajtóbibliográfia, amely a szlovákiai magyar korabeli folyóiratokban megjelent, a Csemadok tevékenységéről szóló írásokat tartalmazza.

2.8.2. A Szlovák Kormány Nemzetiségi Tanácsának dokumentációja

A Szlovák Szocialista Köztársaság Nemzetiségi Tanácsát (Rada vlády SSR pre národnosti) 1969. február 14-én hozták létre. A Nemzetiségi Tanács a kormány tanácsadó, kezdeményező és koordinációs szerve volt nemzetiségi ügyekben. A Nemzetiségi Tanács 1969. április 22. és 1991. január 24. között 35 alkalommal ülésezett, és összesen 153 ügyiratot (jelentést, ellenőrző jelentést, beszámolót, információt) vitatott meg. Ezek főleg a nemzetiségi oktatással és kultúrával, az óvodák, ill. az alap- és középiskolák helyzetével, a pedagógusképzéssel, a középiskolai és egyetemi felvétellek nemzetiségi szempontból értékelhető eredményeivel, a Csemadokkal, a nyelvhasználattal, a dél-szlovákiai járások problémáival, a könyv- és folyóirat-ellátással, a népszámlálások eredményeinek elemzésével, a kisebbségek szociális helyzetével, a nemzetiségi sajtóval, a színházakkal, valamint a tudományos kutatással foglalkoztak. Az ügyiratok természetesen a magyaron kívül a rutén és az ukrán kisebbség problémáit is taglalták.

A több mint 10 000 gépelt oldalt kitevő dokumentáció a következő témakörök szerint van rendszerezve:

1. a Nemzetiségi Tanács üléseiről készített feljegyzések, jegyzőkönyvek;

2. a Nemzetiségi Tanács ülésein megtárgyalt ügyiratok és a napirendre tűzött 153 ügyiraton kívül a megtárgyalásukkal kapcsolatos egyéb dokumentáció (állásfoglalások, megjegyzések, statisztikák);

3. a Nemzetiségi Tanács titkárságának levelezése és egyéb beiktatott iratai 1968–1978 között;

4. a titkárság által készített jelentések, információk és egyéb ügyiratok főleg a kormány elnöke, alelnökei, valamint a pártközpont részére;

5. az 1961., 1970., 1980. és az 1991. évi népszámlálások dokumentumai (kérdőívek, nemzetiségi adatok stb.);

6. a titkárság által szerkesztett és kiadott *Informačný bulletin* 10 száma;

7. a nemzetiségek helyzetét szabályozó jogi normák, kormányhatározatok, párt-határozatok gyűjteménye (1952–1991);

8. a Nemzetiségi Tanács statútumai, a titkárság munkatervei;

9. az 1969-ben létesített szakbizottságok (oktatási, kulturális és közgazdasági) iratai;

10. a nemzetiségi törvényeket előkészítő 1969. évi körtvélyesi és moravanyi konferenciák dokumentumai, tanulmányok;

11. a Szlovák Nemzeti Tanács nemzetiségi bizottságának (1968–1970) ügyiratai;

12. a „harminchármas” beadványa 1989-ben és a vele kapcsolatos dokumentumok ;

13. a nyelvkérdéssel, a nyelvhasználattal, a helységnevek problémájával foglalkozó dokumentumok (1970–1982);

az 1990-ben elfogadott nyelvtörvény előkészítésének és tárgyalásának dokumentumai;

15. vegyes iratok 1968-ból;

16. a Szlovák Tervhivatal jelentései, elemzései, ill. tanulmányok (1967–1975) Dél-Szlovákia gazdasági helyzetéről;

17. a nemzetiségi kultúrával kapcsolatos dokumentumok (magyar tévéadás, kulturális egyezmények, könyv- és újságbehozatal, színház, Matesz, Thália stb.);

18. a nemzetiségi oktatással foglalkozó dokumentumok (minisztériumi jelentések, egyetemi felvételik eredményei stb.);

19. az 1990-ben (Varga Sándor miniszterelnök-helyettes hivatali ideje alatt) készült nemzetiségi titkársági dokumentumok.

A többi anyag jelenleg is feldolgozás, rendszerezés alatt áll.

A Csemadok és a Nemzetiségi Tanács levéltári anyagaihoz szervesen kapcsolódik két ismert szlovákiai magyar közéleti személyiség, Szabó Rezső és Varga Sándor által a Bibliotheca Hungarica részére adományozott személyes iratgyűjtemény.

Szabó Rezső (jogász, parlamenti képviselő, publicista) iratgyűjteménye 20 levéltári dobozból áll, amely tartalmazza az 1960-as évek végén született legfontosabb nemzetiségpolitikai dokumentumokat, az 1990-es évek nemzetiségi törvényjavaslatait, számos elemzést, háttéranyagot és a különböző tisztségei során összegyűjtött értékes dokumentumokat. A dokumentumgyűjtemény tartalmáról szóló 20 oldalas részletes jegyzék külön gyűjteményként áll a kutatók rendelkezésére.

Varga Sándor (levéltáros, tudományos kutató) 1968–1970 között a Csemadok vezető tisztségviselője volt. Munkásságának e korszakát dokumentáló, 10 levéltári doboznyi rendezett iratanyagát adományozta a Bibliotheca Hungaricának.

2.8.3. A szlovákiai magyar pártok iratai

A Magyar Polgári Párt 1989–1998 közötti tevékenységét dokumentáló irattár 50 levéltári dobozt tölt meg, mindegyik dobozban megtalálható az egyes iratok jegyzéke. A dokumentumgyűjteményben megtalálhatók a párt alapszabályai; a programjai; az egyes közgyűlések iratanyaga; az 1990., 1992., és 1994. évi országos és önkormányzati választások dokumentumai; a törvényjavaslatok; a párt hazai és nemzetközi kapcsolatainak dokumentumai; a levelezés; a különböző állásfoglalások és petíciók; stb. Az Együttélés irattára leltárának elkészítése folyamatban van.

A szlovákiai magyar politika 1990–2000 közötti történetének tanulmányozásához hasznos segítségül szolgálnak a szlovákiai magyar parlamenti képviselők által a könyvtárnak adományozott parlamenti jegyzőkönyvek. A könyvtárban megtalálható a Szlovák Köztársaság Nemzeti Tanácsa 1990–1998 közötti üléseinek 363 jegyzőkönyve, valamint a Cseh és Szlovák Szövetségi Köztársaság Szövetségi Gyűlésének 1989–1992 közötti üléseinek 163 jegyzőkönyve. Ezen kívül a Szlovák Köztársaság törvénytárának (*Zbierka zákonov*) 1990–2000 közötti évfolyamai is rendelkezésre állnak.

3. A Bibliotheca Hungarica tevékenysége

Fennállása óta a könyvtár folyamatosan sokrétű közhasznú információs szolgáltatásokat is ellát. A Bibliotheca Hungarica jelenleg 3 főállású alkalmazott mellett 2 állandó részmunkaidőben foglalkoztatott személy segítségével működik. Nyáron 1-1 hetet főiskolai vagy egyetemi hallgatók is besegítenek a könyvtárban folyó munkákba.

A Bibliotheca Hungarica az állami könyvtárakkal ellentétben nem kölcsönkönyvtár, hanem kutatókönyvtár. Megfelelő infrastruktúrával áll a kutatók rendelkezésére: számítógép-, szkennel- és internethasználat, fénymásolási lehetőség. Gyűjteményét egyre nagyobb számban használják fel a szlovákiai magyar művelődés történetét feldolgozó kutatók. A kézikönyvtár, a könyvállomány, a folyóirattár nyújtotta lehetőségekkel rendszeresen élnek a pozsonyi, a nyitrai és a komáromi egyetem oktatói és hallgatói. A különböző témákhoz (irodalom, nemzetiségi kérdés, helytörténet, sajtó stb.) nyújtott információkért cserébe az egyetemi hallgatók elhozzák az elkészült szakdolgozatuk egy példányát, amellyel további segítséget tudnak nyújtani a téma iránt érdeklődőknek. Így folyamatosan gyarapszik a könyvtár szakdolgozat-gyűjteménye, amelyben jelenleg 98 különböző téma áll a kutatók rendelkezésére (pl. *Fábry Zoltán és az Irodalmi Szemle, Szlovák tájak és emberek Mikszáth műveiben, Tájszavak Kéméndről, Az Új Szó nyelvhelyességi és helyesírási kérdései, Ifjúsági lapjaink nyelvhasználatáról, A szenci ö-ző nyelvjárás hangtani és alaktani leírása, Három csallóközi falu – Nyárasd, Padány, Alistál – lexikai nyelvatlasza, Nyelvtörvénykonfliktus kialakulása, Kétnyelvűség Szencen, Kisebbségi magyar gyermekirodalom Cseh-szlovákiában 1945–90, Felső-Csallóköz irodalmi hagyományai, Kódváltás a két világháború közti csehszlovákiai magyar sajtó nyelvében, A csehszlovákiai magyar*

könyvkiadás bibliográfiája 1918–1944, A Szóttos Kamara Néptáncgyűttes története és szerepe a felvidéki magyarság kulturális életében).

A Csemadok 1999-ben ünnepelte megalakulásának 50. évfordulóját, melynek alkalmából számos publikáció látott napvilágot. Jó néhány elkészítéséhez nyújtott segítséget különböző helyi szervezet történetét kutatók számára a Bibliotheca Hungarica levéltára. Több évfordulós kiállítás és kiadvány összeállításához kölcsönzött dokumentumokat és bocsátotta azokat a kutatók rendelkezésére.

A könyvtár nagyon sok helytörténeti, regionális és összegző kiadvány létrejöttében volt a kutatók segítségére (pl. Presinszky Lajos: *Felső-csallóközi arcképcsarnok*; uő: *Múltunkról a jelennek – fejezetek Lég történetéből*; uő: *Mit hagytak ránk a századok – Nagyszarva*; uő: *Somorja történelmi olvasókönyv*; Görföl Jenő–Limpár Péter: „Pacsirtaszót hallok megint”; uők: *Víz, víz, víz, víz – az 1965-ös csallóközi árvíz publicisztikai és szépirodalmi anyagai*; Tóth László [szerk.]: *A (cseh)szlovákiai magyar művelődés története 1918–1998*). A könyvtár a kutatók igényei szerint, személyesen, de akár e-mailen, telefonon, faxon is nyújt információt, küldi a kért dokumentumokat.

Információkat szolgáltat továbbá a szlovákiai magyar, de a magyarországi, a határon túli magyarság ügyeivel foglalkozó intézményeknek is. Jó kapcsolatot tart fenn Szlovákia magyarul területeinek könyvtáraival, és magyarországi könyvtárakkal (pl. Kisfaludy Károly Megyei Könyvtár Győr, Országos Széchényi Könyvtár Budapest), intézményekkel (Teleki László Intézet, Határon Túli Magyarok Hivatala).

Évek óta szakmai és anyagi támogatást nyújt a szlovákiai magyar iskolák diákjai számára rendezett történelmi és irodalmi témájú vetélkedők szervezőinek. Társrendezője a 2006-ban immár tizedik alkalommal megrendezett szlovákiai magyar helytörténészek szakmai találkozójának (Udvard), valamint a szlovákiai magyar középiskolások részére kiírt *Múltidéző* elnevezésű történelmi vetélkedőnek.

A Bibliotheca Hungarica működéséhez elengedhetetlen az állandó állománygyarapítás és -feldolgozás. Munkatársaink a kiadók és a terjesztők prospektusaiból tájékozódhatnak az újonnan megjelent kiadványokról. Az egyes kiadók (Madách, Kalligram, Lilium Aurum, KT Kiadó) köteles példányként küldenek 1-2 kötetet az újonnan megjelent kiadványaikból. A periodikumok közül néhányat (pl. *Új Szó*, *Csallóköz*) ajándékként kap, és némelyet (pl. *Kalligram*) éves előfizetéssel szerez be a könyvtár. A szortimentkereskedelemben már nem elérhető, de a könyvtári gyűjteményből hiányzó vagy időközben elveszett dokumentumok beszerzésére az antikvárkereskedelem ad lehetőséget. Értékes kiadványokhoz jut a könyvtár magánszemélyek, intézmények által eladásra vagy ajándék címén felajánlott gyűjteményekből. Az új megjelenésű publikációkat egyes szerzők (pl. Koncsol László) személyesen, dedikálva adományozzák a könyvtárnak az utókor számára történő megőrzés érdekében. A könyvtár munkatársai igyekeznek részt venni a könyvbemutatókon, ahol a szerzőkkel a Bibliotheca Hungarica számára dedikáltatják a bemutatott kötetet. Számos intézmény ajándékba küldi az általa megjelentetett kiadványokat (pl. iskolai évkönyvek).

A könyvtár saját előállításal, fénymásolással is kiegészíti az állományát, főleg olyan dokumentumok esetében, amelyek a gyűjtőkör szempontjából alapvetően fontosak, de eredeti példányban nem szerezhetők be. Állománygyarapítás cserepartnerek, könyvtári kapcsolatok segítségével is folyik. 1999-ben a Bibliotheca Hungarica

szervezésileg nagyban hozzájárult a Szlovákiai Magyar Könyvtárosok Egyesületének megalakulásához. Azóta is folyamatos együttműködés, kölcsönös információnyújtás folyik. Az állománygyarapítást követő fontos feladat a megfelelő feldolgozás. 2005 januárjától a könyvek számítógépes feldolgozása a Szirén könyvtári szoftver segítségével történik. Ez a könyvtári program lehetőséget nyújt a tanulmánykötetek, verseskötetek analitikus feldolgozására is, segítve ezzel a kutatómunkát. 2006-ban elkezdődött a folyóiratok feldolgozása ugyancsak a Szirén könyvtári programban, így a kutatók egy keresőrendszer segítségével találhatják meg a könyvtár könyv- és folyóirat-gyűjteményét. Folyamatosan zajlik a kisnyomtatványok, a fényképparchívum és a hangarchívum változásait rögzítő jegyzékek bővítése, valamint a levéltári feltárások és hagyatékok beszerzése, rendszerezése.

3.1. Könyvtári segédletek a Bibliotheca Hungaricában

A könyvtár több szlovákiai magyar író (Szalatnai Rezső, Zalabai Zsigmond, Liszka József, Gyönyör József, Vajkai Miklós, Ág Tibor), valamint a Csallóközről szóló irodalom válogatott bibliográfiáját készítette már el. Egyéni kérésekre különböző irodalomjegyzékeket és helytörténeti bibliográfiákat (Csicsó, Alsó- és Felsőszeli), repertóriumokat (*Katedra*, *Kalligram*, *Magyar Figyelő*, *Fórum Társadalomtudományi Szemle*) is összeállítanak a könyvtár munkatársai. Folyamatban van Tózsér Árpád, Koncsol László és Turczel Lajos bibliográfiájának összeállítása, valamint a szlovákiai magyar könyvtártörténettel és könyvtárüggyel foglalkozó írások (1918–2005) szakbibliográfiájának elkészítése.

ÉVA MATUS – BEÁTA SEBŐ – ANNAMÁRIA VÉGH
THE DOCUMENTARY ACTIVITIES OF THE BIBLIOTHECA HUNGARICA

The main goal of the Bibliotheca Hungarica, that was established in 1990, is to collect and to reserve the memories, books, publications of Hungarians in Slovakia. Its mission is to provide an institutional framework for the collection of Hungarian issues relating Hungarians living in Slovakia, for its scientific process, and for the creation of a modern documentary service. The library consists of the following parts: collection of books and periodicals, post-cards, voice archive, inheritance, collection of letters and manuscripts.

Its collections of books and periodicals is more and more used by researchers, university teachers and university teachers, and workers of institutions dealing with the issues of Hungarians living in Slovakia. Important goal of the Bibliotheca Hungarica is to publish bibliographies, this is why it launched a book series titled *Miscellanea Bibliothecae Hungaricae*.